

АНТИМОНОПОЛЬНИЙ КОМІТЕТ УКРАЇНИ

РІШЕННЯ АДМІНІСТРАТИВНОЇ КОЛЕГІЇ ПІВДЕННО-СХІДНОГО МІЖОБЛАСНОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО ВІДДІЛЕННЯ

17.08.2020 року

Дніпро
(місто)

№54/35-р/к
Справа №4/06-03-1/18

Про порушення законодавства
про захист економічної конкуренції
та накладення штрафу

Товариство з обмеженою відповідальністю «Міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ» (далі – ТОВ «МА «Дніпропетровськ», Товариство, Відповідач) протягом періоду січень 2015 року - грудень 2017 року займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування в аеропорті у м. Дніпро оскільки не мало конкурентів на ринку.

Ринкова влада ТОВ «МА «Дніпропетровськ» впливає з того, що під час надання спеціалізованих послуг товариство фактично забезпечує здійснення всієї аеропортової діяльності та забезпечує, зокрема, доступ суб'єктів господарювання для надання послуг з наземного обслуговування на території самого аеропорту, які є суміжними до спеціалізованих послуг аеропорту та напряду залежать від надання аеропортом, як суб'єктом природної монополії цих послуг.

У період з січня 2015 року по грудень 2017 року ТОВ «МА «Дніпропетровськ» застосовувало для суб'єктів господарювання дискримінаційні ціни на послуги з наземного обслуговування, що було кваліфіковано як порушення конкурентного законодавства. Такі дії можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання – споживачів послуг з наземного обслуговування, що було б неможливо за умов існування значної конкуренції на ринку.

За результатами розгляду справи № 4/06-03-1/18 такі дії ТОВ «МА «Дніпропетровськ» визнано зловживанням монопольним (домінуючим) становищем на ринку (за ч. 1 статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).

На ТОВ «МА «Дніпропетровськ» накладено штраф у розмірі 68 000 грн.

Адміністративна колегія Південно – східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України, розглянувши матеріали справи № 4/06-03-1/18 про порушення ТОВ «МА «Дніпропетровськ» законодавства про захист економічної конкуренції,

передбачене пунктом 2 статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» (далі – Закон), та подання Третього відділу досліджень і розслідувань від 30.06.2020 року № 54-03/36п,

ВСТАНОВИЛА:

1. Процесуальні дії

- (1) Розпорядженням адміністративної колегії Дніпропетровського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 20.02.2018 року № 4/01-15/06-18р розпочато розгляд справи № 4/06-03-1/18 за ознаками вчинення ТОВ «МА «Дніпропетровськ» порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченого пунктом другим статті 50 та частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції», у вигляді зловживання монополієм (домінуючим) становищем на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування в аеропорті у м. Дніпро.
- (2) Наказом голови Дніпропетровського обласного територіального відділення від 21.02.2018 року №3 створено комісію для проведення позапланової перевірки діяльності ТОВ «МА «Дніпропетровськ» з 22.02.2018 року по 22.03.2018 року.
- (3) Наказом голови Дніпропетровського обласного територіального відділення від 20.03.2018 року №4 подовжено термін проведення позапланової перевірки ТОВ «МА «Дніпропетровськ» до 20.04.2018 року.
- (4) Дніпропетровським обласним територіальним відділенням Антимонопольного комітету України Відповідачеві надіслано вимоги про надання інформації від 02.07.2018 року №54-02/681 та від 03.08.2018 року №54-02/957.
- (5) Відповідно до підпункту 7.5. пункту 7 Розпорядження Антимонопольного комітету України від 28.11.2019 № 23-рп «Про реорганізацію територіальних відділень Антимонопольного комітету України» (зі змінами), Дніпропетровське обласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України змінено найменування на Південно-східне міжобласне територіальне відділення Антимонопольного комітету України (далі – територіальне відділення) 15 червня 2020 року.
- (6) Зміна найменування відбулася у зв'язку із початком виконання функцій покладених Положенням про територіальне відділення, що були віднесені до компетенції Запорізького та Кіровоградського обласних територіальних відділень Антимонопольного комітету України.
- (7) Листом від 02.07.2020 року № 54-02/1840 Відповідачеві направлено Подання з попередніми висновками у справі від 30.06.2020 року № 54-03/36п.
- (8) Листом від 30.07.2020 року № б/н Відповідач надав територіальному відділенню відповідь на Подання з попередніми висновками.

2. Відповідач

- (9) Відповідачем у справі є товариство з обмеженою відповідальністю «Міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ», (код – 37807273, юридична адреса та місцезнаходження ТОВ «МА «Дніпропетровськ»: 49042, м. Дніпро, Аеропорт цивільної авіації).

- (10) Товариство є юридичною особою, має самостійний (окремий) баланс, власні рахунки в банківських установах, печатки та штампи зі своїм найменуванням, фірмові бланки, права інтелектуальної власності на торговельні марки (знаки для товарів і послуг).
- (11) Товариство має право від власного імені укладати угоди або контракти, наймати юридичних та фізичних осіб по контракту чи на іншій цивільно – правовій основі, брати короткострокові та довгострокові позики в національній та іноземних валютах, набувати майнових і немайнових прав та нести обов'язки, здійснювати безпосередньо будь-яку зовнішньоекономічну діяльність у межах статутних цілей та завдань і власного предмета діяльності – відповідно до законодавства та Статуту Товариства, укладати будь-які угоди стосовно нерухомого майна, використовувати власне майно та майно, яке тимчасово передане їй у володіння або користуватися відповідно до цільового призначення.
- (12) Товариство включено до Єдиного державного реєстру юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань, ідентифікаційний код 37807273. Основні види діяльності (КВЕД) – 52.23 Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту.
- (13) Отже, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» є юридичною особою, здійснює господарську діяльність, надає платні послуги, тобто, в розумінні статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції», є суб'єктом господарювання.

3. Визначення монопольного (домінуючого) становища

- (14) Визначення монопольного (домінуючого) становища ТОВ «МА «Дніпропетровськ» на ринку послуг з наземного обслуговування в аеропорту у м. Дніпро територіальним відділенням здійснювалось відповідно до Методики визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єкта господарювання на ринку, затвердженої розпорядженням Антимонопольного комітету України від 5 березня 2002 року № 49-р, зареєстрованої в Міністерстві юстиції України 1 квітня 2002 року за № 317/6605 (далі – Методика), з урахуванням пункту 2.2 цієї Методики, згідно з яким етапи визначення монопольного (домінуючого) становища, їх кількість та послідовність проведення можуть змінюватися залежно від фактичних обставин, зокрема особливостей товару, структури ринку, обсягів наявної інформації щодо ринку тощо.

3.1. Визначення територіальних меж ринку.

- (15) Основними видами діяльності ТОВ «МА «Дніпропетровськ» є надання спеціалізованих аеропортових послуг та послуг з наземного обслуговування, до яких відносяться, зокрема:
- 1) забезпечення зльоту та посадки повітряних суден (далі - ПС);
 - 2) експлуатація аеродрому, аеродромних споруд та інших об'єктів, що забезпечують польоти повітряних суден, а також засобів механізації та спец автотранспорту;
 - 3) комплекс послуг, що надаються при обслуговуванні пасажирів та їх багажу - пасажирське обслуговування;
 - 4) здійснення наземного та технічного обслуговування повітряних суден;
 - 5) забезпечення безпеки польотів та авіаційної безпеки тощо;
- (16) Водночас, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» надає додаткові послуги під час наземного обслуговування ПС, зокрема:
- обслуговування пасажирських, вантажних повітряних суден при завантаженні/розвантаженні пошти, вантажу, платного багажу, екстра-вантажу;
 - комплекс послуг внутрішнього прибирання повітряного судна та розкладання витратних матеріалів;

- комплекс послуг з зовнішнього прибирання повітряного судна тощо.
- (17) Відповідно до статті 5 Закону України «Про природні монополії» до сфери діяльності природних монополій належить, зокрема, надання спеціалізованих послуг у аеропортах, відповідно до переліку, який визначається Кабінетом Міністрів України.
- (18) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» є суб'єктом природної монополії в частині надання спеціалізованих послуг аеропорту.
- (19) Згідно з постановою Кабінету Міністрів України від 14.07.2010 № 590 «Про затвердження переліку спеціалізованих послуг аеропортів» (далі – постанова КМУ) до спеціалізованих послуг аеропортів, що є сферою природної монополії, відносяться такі послуги:
- забезпечення посадки, зльоту ПС;
 - забезпечення авіаційної безпеки;
 - забезпечення приймання, зберігання, контролю за якістю та видачі авіаційного пального для заливу у паливозаправник або заправлення баків ПС;
 - забезпечення наднормативної стоянки ПС;
 - забезпечення обслуговування пасажирів в аеровокзалі.
- (20) Отже, спеціалізовані послуги аеропорту надаються виключно аеропортом як суб'єктом природної монополії.
- (21) Спеціалізовані послуги аеропорту надаються за допомогою спеціалізованого обладнання та спеціалізованої інфраструктури, які знаходяться у власності або використовуються аеропортом.
- (22) Законом України «Про природні монополії» та постановою КМУ визначені ринки спеціалізованих послуг аеропорту, які регулюються державою, разом з тим існують суміжні ринки, які не підпадають під державне регулювання, оскільки на цих ринках може існувати конкуренція. Наприклад: ринки послуг з наземного обслуговування включають в себе, зокрема, такі послуги як:
- супроводження, руління та буксирування ПС перед вильотом та після прильоту;
 - реєстрації та оформлення пасажирів, їх посадки та висадки;
 - оформлення перевізної документації;
 - обробки багажу, пошти і вантажів, їх навантаження (розвантаження) на борт (з борту) ПС;
 - надання послуг із завантаження та розвантаження, включаючи бортове харчування (кейтерінг);
 - миття, зняття зледеніння;
 - заправлення ПС авіаційним паливом і спеціальними рідинами тощо.
- (23) Отже, поряд з ринком спеціалізованих послуг аеропорту існують пов'язані ринки наземного обслуговування, які включають в себе суміжні (додаткові) послуги із забезпечення аеропортової діяльності, та які може надавати як аеропорт, так і інші суб'єкти господарювання.
- (24) Оскільки, ринки послуг з наземного обслуговування напряму залежать від спеціалізованих послуг аеропорту, у тому числі це пов'язано з необхідністю використання спеціалізованої інфраструктури аеропорту, спеціалізованого обладнання та необхідністю укладання угоди з експлуатантом аеропорту, умови конкуренції на ринках послуг з наземного обслуговування фактично визначає надавач спеціалізованих послуг аеропорту.

- (25) Крім того, відповідно до статті 66 Повітряного кодексу України експлуатант аеродрому не має права вживати дискримінаційних заходів та обмежувати права користувачів аеропорту, суб'єктів з наземного обслуговування.
- (26) Отже, ринок послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування відзначається схильністю до локалізації, у результаті чого на території України існує низка регіональних (у межах аеропортів) товарних ринків.
- (27) Тобто, авіаперевізникам, які здійснюють перевезення до або з міжнародного аеропорту у м. Дніпро економічно недоцільно переміщуватись в інші аеропорти України з метою отримання послуг з наземного обслуговування.
- (28) Таким чином існує економічний бар'єр, який територіально обмежує ринок послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування межами аеропортів.
- (29) Враховуючи зазначене, територія, у межах якої споживач може задовольнити свій попит на певний товар, у даному випадку Послуга, обмежена територією міжнародного аеропорту у м. Дніпро.
- (30) Тобто, **територіальними (географічними) межами ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування є територія м. Дніпро, на якій розташовано міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ».**

3.2. Об'єкт аналізу щодо визначення монопольного (домінуючого) становища:

- (31) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» надає послуги з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуги з оброблення вантажів і термінального обслуговування в аеропорті у м. Дніпро відповідно до отриманих сертифікатів відповідності.
- (32) Таким чином, об'єктом аналізу визначено ТОВ «МА «Дніпропетровськ», який надає послуги з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуги з оброблення вантажів і термінального обслуговування в аеропорті у м. Дніпро.

3.3. Визначення переліку товарів та основних продавців, покупців цих товарів, щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище.

- (33) Відповідно до статті 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції» товар – будь-який предмет господарського обороту, в т.ч. продукція, роботи, послуги, документи, що підтверджують зобов'язання та права.
- (34) Відповідно до статті 1 Повітряного кодексу України (далі - Кодекс):
- 1) аеродром - визначена ділянка земної, водної поверхні, включаючи будь-які будівлі, споруди і обладнання, призначена повністю чи частково для вильоту, прибуття, стоянки та руху по такій поверхні повітряних суден;
 - 2) аеропорт - комплекс споруд, що призначений для приймання, відправлення повітряних суден, обслуговування повітряних перевезень, проведення робіт з технічного обслуговування і має для таких цілей аеродром, аеровокзал, інші наземні споруди та необхідне обладнання;
 - 3) експлуатант аеродрому - юридична особа, що здійснює експлуатацію аеродрому;
 - 4) експлуатант аеропорту - юридична особа, що є утримувачем сертифіката аеродрому та має сертифікат на право здійснення діяльності з наземного адміністрування в аеропорту. Експлуатант аеропорту може мати також інші сертифікати та здійснювати інші види аеропортової діяльності, крім визначених у цьому абзаці;
 - 5) користувач аеропорту (аеродрому) - юридична або фізична особа, що здійснює повітряні перевезення пасажирів, пошти, вантажу або виконує інші види польотів;

- 6) наземне обслуговування - послуги з наземного обслуговування повітряних суден, екіпажу, пасажирів, вантажу, багажу, пошти, що надаються користувачам аеропорту на території аеропорту (аеродрому) або за його межами.
- (35) Статтею 77 Кодексу визначено, що суб'єкти авіаційної діяльності, які надають послуги з наземного обслуговування, що підлягають обов'язковій сертифікації, провадять свою діяльність на території аеропорту та аеродрому на підставі відповідного сертифіката, виданого уповноваженим органом з питань цивільної авіації, а також договору, укладеного з експлуатантом аеропорту (аеродрому).
- (36) Види аеропортової діяльності, що підлягають сертифікації, передбачено в додатку 1 до Правил сертифікації аеропортів (далі - Правила сертифікації аеропортів), затверджених наказом Державіаслужби від 13.06.2006 № 407, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 23.06.2006 за № 740/12614.
- (37) Згідно з додатком 1 до Правил сертифікації аеропортів, обов'язковій сертифікації в порядку, встановленому Правилами сертифікації аеропортів, підлягають, зокрема, такі види діяльності:
- забезпечення обслуговування пасажирів, багажу пошти та вантажів;
 - наземне адміністрування в аеропорту;
 - обслуговування на пероні та місцях стоянок повітряних суден.
- (38) Відповідно до Правил сертифікації аеропортів, поняття «аеропорт» визначено як підприємство, що здійснює приймання і відправлення ПС, пасажирів, багажу, пошти і вантажів, обслуговування польотів ПС та екіпажів, яке має для цього аеродром, аеровокзал, інші наземні споруди, а також необхідну структуру, обладнання, авіаційний персонал та інших працівників.
- Аеропортова діяльність - виконання технологічних процесів і підтримання в експлуатаційному стані споруд, механізмів, машин та обладнання для забезпечення зльоту, посадки, маневрування, стоянки ПС, технічного обслуговування ПС, забезпечення паливно - мастильними матеріалами і спеціальними рідинами, обслуговування пасажирів, екіпажів, багажу, пошти, вантажів та забезпечення авіаційних робіт.
- (39) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» має Сертифікати відповідності, видані Державною авіаційною службою України, а саме:
- 1) служби авіаційної безпеки, виданий 12.06.2017 року за No 389 та дійсний до 14.06.2019 року;
 - 2) аеродромне забезпечення польотів, виданий 14.12.2017 року за No DNK-AC-261-05 та дійсний до 14.12.2020 року;
 - 3) електросвітлотехнічне забезпечення польотів, виданий 02.02.2016 року за No DNK-ECTЗП-195-04 та дійсний до 02.02.2019 року;
 - 4) наземного адміністрування в аеропорту, виданий 02.02.2016 року за No DNK-ВДСА-194-04 та дійсний до 02.02.2019 року;
 - 5) пошукове та аварійно-рятувальне забезпечення – комплекс заходів, спрямованих на організацію і виконання негайних та ефективних пошукових, аварійно - рятувальних і протипожежних заходів з порятунку пасажирів та членів екіпажів ПС, що зазнають або зазнали лиха, надання допомоги постраждалим та евакуації їх з місця подій;
протипожежне забезпечення – комплекс заходів, спрямованих на попередження пожеж та збитків від них на об'єктах ЦА під час здійснення польотів ПС та обслуговування АТ, виданий 23.05.2017 за No DNK-СПАРЗП-49-04 та дійсний до 23.05.2020 року;
 - 6) забезпечення обслуговування пасажирів, багажу виданий 22.05.2017 року за No DNK-КНОП-242-04 та дійсний до 22.05.2020 року;

- 7) обслуговування на пероні та місцях стоянок ПС, виданий 22.05.2017 року за No DNK-КНОП-241-04 та дійсний до 22.05.2020 року;
- 8) забезпечення спецтранспортом та засобами механізації, виданий 14.12.2017 року за No DNK-ССТ-262-05 та дійсний до 14.12.2020 року;
- 9) Авіапаливозабезпечення авіаційних перевезень і робіт:
Служба паливо – мастильних матеріалів:
- прийому, зберігання, підготовки до видачі, видача на заправку в паливозаправні засоби, в тому числі авіа палива із вмістом противодокристалізаційної присадки;
Комплекс наземного обслуговування перевезень:
- заправлення ПС авіаційним паливом, в тому числі авіапаливом із вмістом противодокристалізаційної присадки, виданий 22.05.2017 року за No DNK-ПММ-240-04 та дійсний до 22.09.2019 року.
- (40) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» надає на території міжнародного аеропорту у м. Дніпро послуги з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування згідно з отриманими Сертифікатами відповідності.
- (41) За результатом аналізу отриманих матеріалів з'ясовано, що послуги з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів та послуги з оброблення вантажів і термінального обслуговування є товаром, оскільки протягом періоду 2015 - 2017 років були предметом господарського обороту.
- (42) У той же час, слід зазначити, що послуги з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуги з оброблення вантажів і термінального обслуговування в аеропорті у м. Дніпро, які є об'єктом дослідження надаються на платній основі та сегментуються у відповідності до отриманих сертифікатів відповідності (наземне адміністрування, авіапаливозабезпечення тощо).
- (43) Крім того, в межах кожного із цих сертифікатів відповідності надаються послуги, які не є між собою взаємозамінними. Наприклад, по сертифікату з авіапаливозабезпечення, ТОВ «МА Дніпропетровськ» затверджено стандарт обслуговування ПС відповідно до якого надається послуга з перевірки палива на наявність забруднень та перевірка паливного складу і обладнання, в той же час ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» здійснює заправку ПС (із зазначенням вартості 1 тони авіапалива).

3.3.1. Умови реалізації:

- (44) За результатом проведеного територіальним відділенням опитування аеропортів було отримано наступну інформацію.
- (45) Спеціалізовані послуги надаються виключно суб'єктами природної монополії, а інші послуги можуть надаватися, як надавачем спеціалізованих послуг так і іншими суб'єктами господарювання.
- (46) Так наприклад, в міжнародному аеропорту «Бориспіль», окрім самого аеропорту послуги з наземного обслуговування надаються ще низкою суб'єктів господарювання, зокрема 5 компаній надають хендлінгові послуги, а КП «Міжнародний аеропорт «Одеса» та КП «Міжнародний аеропорт «Запоріжжя» надають виключно спеціалізовані послуги, а надання інших послуг з наземного обслуговування здійснюється іншими суб'єктами господарювання.

3.3.2. Ціна:

3.3.2.1. Спеціалізовані послуги:

- (47) Згідно із зведеним переліком суб'єктів природних монополії, який затверджено розпорядженням Антимонопольного комітету України «Про затвердження Порядку складання та ведення зведеного переліку суб'єктів природних монополій» від 28.11.2012 року № 874-р та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19.12.2012 року за № 2119/22431, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» включено до зазначеного переліку як суб'єкт природної монополії на ринках: забезпечення посадки зльоту повітряного судна, забезпечення авіаційної безпеки, забезпечення наднормативної стоянки повітряного судна.
- (48) Відповідно до статті 8 Закону України «Про природні монополії» предметом державного регулювання діяльності суб'єктів природних монополії згідно з цим Законом є:
- ціни (тарифи) на товари, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополії;
 - доступ споживачів до товарів, що виробляються (реалізуються) суб'єктами природних монополії;
 - інші умови здійснення підприємницької діяльності у випадках, передбачених законодавством.
- (49) Тобто, тарифи на спеціалізовані послуги в міжнародному аеропорту у м. Дніпро встановлювались Міністерством інфраструктури України та Міністерством транспорту України, а саме: Наказом Міністерства інфраструктури України «Про внесення змін до Аеропортових зборів за обслуговування повітряних суден і пасажирів в аеропортах України» від 18.05.2015 року №173, зареєстровано в Міністерстві юстиції України 28.05.2015 року за № 622/27067 (раніше встановлено Наказом Міністерства транспорту України «Про затвердження аеропортових зборів за обслуговування повітряних суден у міжнародному аеропорту «Дніпропетровськ» від 05.05.1998 року №169 зареєстровано в Міністерстві юстиції України 26.05.1998 року за №348/2788).

3.3.2.2. Послуги з наземного обслуговування.

- (50) Ціна послуг на суміжному ринку (послуг з наземного обслуговування), які не регулюються державою визначаються суб'єктами господарювання самостійно, на підставі собівартості, планового рівня рентабельності та під впливом як зовнішніх, так і внутрішніх економічних факторів.
- (51) Так, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» встановлювало ціни на послуги з наземного обслуговування у період 2015 – 2017 роки відповідно до наступних наказів:

[Інформація з обмеженим доступом]

3.4. Продавці (постачальники, виробники) послуг.

- (52) Згідно з частинами першою – третьою статті 66 Кодексу: керівник експлуатанта аеродрому несе відповідальність за забезпечення безпеки польотів, контроль за станом приаеродромної території, будівництвом об'єктів, діяльністю суб'єктів на аеродромі та на приаеродромній території, контроль за дотриманням вимог щодо встановлення і розміщення маркірувальних знаків та радіотехнічних пристроїв, підтримання встановленого порядку виконання і забезпечення польотів на аеродромі та здійснює координацію діяльності на аеродромі підприємств і організацій.

З метою забезпечення безпеки польотів керівник експлуатанта аеродрому є незалежним у прийнятті рішень щодо забезпечення безпеки авіації на аеродромі.

Експлуатант аеродрому не має права вживати дискримінаційних заходів та обмежувати права користувачів аеропорту, суб'єктів з наземного обслуговування.

(53) Відповідно до статті 70 Кодексу експлуатант аеропорту забезпечує прийняття та відправку повітряних суден, організацію наземного обслуговування повітряних суден, пасажирів, екіпажів, багажу, вантажу та пошти, повинен мати для цього аеродром, споруди, обладнання, техніку, персонал і може включати розташовані на його території об'єкти системи організації повітряного руху, метеорологічного обслуговування, вертолітні майданчики, під'їзні колії із смугами відведення, об'єкти соціальної сфери та інші спорудження і об'єкти.

(54) Згідно зі статтею 72 Кодексу експлуатант аеропорту може одночасно бути експлуатантом аеродрому.

Експлуатант аеропорту може самостійно надавати послуги в аеропорту, а також на договірних умовах передавати право на наземне обслуговування в аеропорту юридичним чи фізичним особам, що відповідають вимогам авіаційних правил України.

(55) Відповідно до статті 77 Кодексу суб'єкти авіаційної діяльності, які надають послуги з наземного обслуговування, що підлягають обов'язковій сертифікації, провадять свою діяльність на території аеропорту та аеродрому на підставі відповідного сертифіката, виданого уповноваженим органом з питань цивільної авіації, а також договору, укладеного з експлуатантом аеропорту (аеродрому).

(56) Тобто, продавцями послуг з наземного обслуговування, є суб'єкти господарювання, які в установленому порядку отримали сертифікат на аеропортову діяльність або види аеропортової діяльності, уклали договір з експлуатантом аеропорту та відповідно здійснюють таку діяльність.

(57) Відповідно до наданої Товариством до територіального відділенням інформації, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» на ринку у межах міжнародного аеропорту «Дніпропетровськ» вважає своїми конкурентами: ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» - з надання усіх видів послуг з наземного обслуговування, ТОВ «Компанія «Авіасервіс» - з обслуговування певних категорій пасажирів (особливо важливі персони; неповнолітні діти, що слідуєть без дорослих) та ПАТ «Укртатнафта» (в частині авіапаливозабезпечення польотів).

(58) Згідно з інформацією, зазначеною на сайті Державної авіаційної служби України в мережі Інтернет (<https://avia.gov.ua>) в аеропорті у м. Дніпро сертифікати відповідності мають: ТОВ «МА «Дніпропетровськ», ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс», ТОВ «Компанія «Авіасервіс», ТОВ «Кетерінг Дніпро», а ПАТ «Укртатнафта» сертифіката не має.

(59) Отже, в аеропорті у м. Дніпро протягом 2015 року – 2017 року продавцями послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування в аеропорті у м. Дніпро, крім ТОВ «МА «Дніпропетровськ», були наступні суб'єкти господарювання:

▪ **ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» (ідентифікаційний код 33771406), код КВЕД 52.23 - Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту:**

ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» має Сертифікати відповідності, видані Державною авіаційною службою України, а саме:

1) Авіапаливозабезпечення авіаційних перевезень і робіт:

- заправлення повітряних суден авіапаливом, в тому числі авіапаливом із вмістом противодокристалізаційної присадки, виданий 18.12.2017 року за No DNK-СКО-350-04 та дійсний до 18.12.2020 року.

2) Наземне адміністрування, виданий 26.08.2016 року за № DNK-СКО-262-04 та дійсний до 26.07.2019 року.

▪ **ТОВ «Кетерінг Дніпро» (ідентифікаційний код 31655464), код КВЕД 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту:**

ТОВ «Кетерінг Дніпро» має Сертифікат відповідності з обслуговування на пероні та місцях стоянок ПС (постачання бортового харчування) виданий 18.08.2016 року Державною авіаційною службою України та дійсний до 18.08.2019 року.

▪ **ТОВ «Компанія «Авіасервіс» (ідентифікаційний код 24988693), код КВЕД 52.23 - Допоміжне обслуговування авіаційного транспорту, 52.29 Інша допоміжна діяльність у сфері транспорту :**

ТОВ «Компанія «Авіасервіс» має сертифікат відповідності з забезпечення обслуговування пасажирів, багажу, пошти і вантажів виданий 30.08.2017 року за No DNK-СКО-337-06 та дійсний до 30.08.2020 року.

3.4.1. Покупці (споживачі, користувачі) послуг.

- (60) Покупцями послуг з наземного обслуговування, є суб'єкти господарювання, які здійснюють авіаперевезення.
- (61) В аеропорті у м. Дніпро протягом періоду 2015 - 2017 роки покупцями послуг з наземного обслуговування була низка суб'єктів господарювання, а саме:

[Інформація з обмеженим доступом]

3.5. Визначення товарних меж ринку.

- (62) Згідно Правил сертифікації аеропортів, наземне забезпечення – це послуги, які необхідні для забезпечення прильоту, вильоту, переміщення, стоянки та обслуговування ПС, обслуговування пасажирів, екіпажів, багажу, пошти, вантажів та забезпечення авіаційних робіт.
- (63) Споживачами послуг з наземного обслуговування, які надаються на платній основі є суб'єкти господарювання, які здійснюють авіаперевезення пасажирів та вантажу.
- (64) Класифікатором видів економічної діяльності (далі - КВЕД), прийнятого наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 № 457 визначено наступні терміни:
- (65) Економічна діяльність - процес виробництва продукції (товарів і послуг), який здійснюють з використанням певних ресурсів: сировини, матеріалів, устаткування, робочої сили, технологічних процесів тощо. Економічну діяльність характеризують витрати на виробництво, процес виробництва та випуск продукції.
- (66) Продукція - це результат економічної діяльності. Це загальний термін, який використовують як для позначення товарів, так і послуг.
- (67) Товари - це матеріальні об'єкти, на які є попит та щодо яких можна встановити права власності. Товари придатні для транспортування, їх долучають до обміну, тобто вони є предметом купівлі та продажу. Це може бути продукція серійного виробництва, унікальні витвори або матеріальні засоби для надання послуг (дискета з програмним забезпеченням). Виробництво товарів і обмін ними є різними видами економічної діяльності.
- (68) Послуги - це результат економічної діяльності, відносно якого не можна встановити права власності. Послуги не підлягають продажу окремо від процесу їх виробництва. Момент завершення виробництва послуги збігається з моментом надання її споживачеві.
- (69) Відповідно до класифікатора видів економічної діяльності вищезазначені класи економічної діяльності, а саме: 52.23 та 52.29 належать до групи 52.2 «Допоміжна діяльність у сфері транспорту» секції Н «Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність».

- (70) Група 52.2 включає в себе діяльність із підтримки пасажирських або вантажних перевезень, таку як функціонування транспортної інфраструктури або діяльність, пов'язану із вантажно-розвантажувальними роботами, що їх здійснюють до або після транспортування або між транспортними сегментами.
- (71) Ця група також включає експлуатацію та поточне технічне обслуговування всіх транспортних засобів, згаданих вище.
- (72) **Тобто, послуги з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування, які надаються у міжнародному аеропорту у м. Дніпро учасниками цього ринку, входять до однієї товарної групи.**

3.5.1. Споживчі характеристики товару:

- (73) Послуги з наземного обслуговування, які надаються ТОВ «МА «Дніпропетровськ» поділяються на затверджений Товариством стандарт та інші послуги з наземного обслуговування, які надаються за додаткову плату.
- (74) Наземне обслуговування повітряних суден, включаючи операції по забезпеченню зустрічі-випуску повітряного судна, які є обов'язковими для всіх суб'єктів господарювання, що здійснюють перевезення з/до аеропорту у м. Дніпро незалежно від наявності технічного персоналу на борту повітряного судна, згідно до встановленого стандарту ТОВ «МА «Дніпропетровськ», який було затверджено відповідним наказом Товариства.
- (75) *[Інформація з обмеженим доступом]*
- (76) Споживачі послуг, які входять в стандарт наземного обслуговування ПС не можуть обрати інші товари на заміну.
- (77) Практика розподілу послуг з наземного обслуговування на: стандарти (паketне обслуговування) та надання інших додаткових послуг з наземного обслуговування, які не входять до стандарту (паketу) існує в багатьох аеропортах України.
- (78) Так наприклад, за отриманою територіальним відділенням інформацією встановлено, що:
- В аеропорті у м. Харків *[Інформація з обмеженим доступом]*.
 - В аеропорті у м. Львів *[Інформація з обмеженим доступом]*.
 - В аеропорті у м. Бориспіль *[Інформація з обмеженим доступом]*.
- (79) З питання, щодо переліку послуг з наземного обслуговування, які необхідно отримати для здійснення перевезень з/до аеропорту у м. Дніпро авіаперевізниками до територіального відділення було надано наступну інформацію:
- (80) *[Інформація з обмеженим доступом]*.
- (81) *[Інформація з обмеженим доступом]*.
- (82) **Отже, для здійснення авіаперевезень авіакомпаніям потрібен комплекс послуг з наземного обслуговування. Перелік послуг, які є необхідними не є сталим, а може змінюватись ситуативно, наприклад в разі перевезення хворих (інвалідів), неповнолітніх дітей, необхідності подачі додаткового трапу до ПС тощо.**
- (83) Згідно п. 5.4 Методики, диференційовані товари (товарні групи) характеризуються певними відмінностями споживчих властивостей, зовнішнього вигляду, якісних показників, термінів використання, обсягів додаткових послуг (сервісного обслуговування), що дає можливість

споживачам відповідним чином відрізнити переваги конкретного товару (товарної групи), який виробляється (реалізується) певним суб'єктом господарювання (продавцем), від інших аналогічних товарів (товарних груп) при задоволенні відповідного попиту.

- (84) Тобто, послуги з наземного обслуговування, як ті що включено Товариством в стандарт наземного обслуговування, так і інші послуги, які надаються за додаткову плату, є диференційованими, оскільки відрізняються за своїми споживчими властивостями.
- (85) Послуги наземного обслуговування поділяються на окремі сегменти ринку, зокрема: послуги з обслуговування повітряних суден, пасажирів, багажу та вантажу; заправка авіапального; послуги з наземного адміністрування; кейтерингові послуги і вони не можуть бути взаємозамінними між собою.
- (86) В той же час слід зазначити, що послуга з наземного адміністрування є одним із видів послуг з наземного обслуговування, яка включає в себе взаємодію аеропорту з екіпажем повітряного судна, представництвами та іншими суб'єктами господарювання, проте ця послуга не передбачає великих фінансових вкладень, зокрема купівлю спеціалізованих засобів, техніки тощо. Зазначений вид послуги з наземного обслуговування є конкурентним.
- (87) **Отже такий сегмент ринку послуг з наземного обслуговування, як наземне адміністрування не належить до переліку товарів щодо яких має визначатися монопольне (домінуюче) становище.**
- (88) За результатом проведеного територіальним відділенням опитування авіакомпаній не встановлено фактів нав'язування Товариством непотрібних послуг в затверджених стандартах.
- (89) **Але зазначені послуги суб'єктам господарювання необхідні у сукупності (як ті, що входять в стандарт, так і додаткові), про що свідчать укладені між Товариством та авіаперевізниками угоди, які включають в себе весь перелік вищезазначених послуг та зазначені відповіді споживачів таких послуг у міжнародному аеропорту у м. Дніпро, а саме: [Інформація з обмеженим доступом], які є основними авіаперевізниками з та до аеропорту у м. Дніпро.**

3.5.2. Ціни:

- (90) Суб'єкти господарювання, відповідно до отриманих сертифікатів та укладеної угоди з аеропортом, з урахуванням наявного кваліфікованого персоналу, спеціалізованої техніки, самостійно визначають перелік та наповнення послуг з наземного обслуговування.
- (91) Відповідно до отриманої інформації у суб'єктів господарювання (ТОВ «МА «Дніпропетровськ», ТОВ «Компанія «Авіасервіс», ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс»), які надають послуги з наземного обслуговування у аеропорті у м. Дніпро порядок надання таких послуг затверджено організаційно – розпорядчими документами (технологічними картами, інструкціями, керівництвами тощо). В зазначених організаційно – розпорядчих документах міститься опис послуг та етапи їх виконання.
- (92) Надавачі послуг з наземного обслуговування визначають ціни самостійно, виходячи з собівартості таких послуг та планового рівня рентабельності.
- (93) **Враховуюче вищевикладене, товарними межами ринку є надання послуг з наземного обслуговування пасажирів, повітряних суден та багажу в аеропорті у м. Дніпро.**

3.6. **Визначення часових меж ринку.**

- (94) У межах міжнародного аеропорту у м. Дніпро протягом періоду 2015 – 2017 роки склад суб'єктів господарювання – надавачів послуги з наземного обслуговування пасажирів, повітряних суден та багажу в аеропорті у м. Дніпро не змінювався, тобто, структура даного ринку є сталою.
- (95) **Отже, часовими межами ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування, які надаються у міжнародному аеропорту у м. Дніпро є період 2015 – 2017 роки.**

3.7. **Визначення обсягів товару, який обертається на ринку.**

3.7.1. **Послуги з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування, які надаються у міжнародному аеропорту у м. Дніпро:**

- (96) За результатом аналізу отриманих договорів між надавачами послуг з наземного обслуговування в аеропорті у м. Дніпро (ТОВ «МА «Дніпропетровськ», ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс», ТОВ «Компанія «Авіасервіс» та ТОВ «Кетерінг Дніпро») та суб'єктами господарювання, які отримують такі послуги, встановлено:
- (97) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» укладено з перевізниками стандартні угоди IATA про наземне обслуговування.
- (98) *[Інформація з обмеженим доступом]*
- (99) Окрім послуг з наземного обслуговування, які входять до затвердженого в аеропорті у м. Дніпро стандарту, суб'єктами господарювання надаються і інші послуги з наземного обслуговування на платній основі.
- (100) Так, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» затверджено перелік послуг, які надаються за додаткову плату, а саме:
- *[Інформація з обмеженим доступом]*, загалом 91 послуга.
- (101) ТОВ «Компанією «Дніпроавіасервіс» укладено з перевізниками стандартні угоди IATA про наземне обслуговування:
- (102) *[Інформація з обмеженим доступом]*
- (103) *[Інформація з обмеженим доступом]*
- (104) *[Інформація з обмеженим доступом]*
- (105) *[Інформація з обмеженим доступом]*
- (106) *[Інформація з обмеженим доступом]*
- (107) *[Інформація з обмеженим доступом]*
- (108) *[Інформація з обмеженим доступом]*
- (109) ТОВ «Компанія «Авіасервіс» надає послуги з обслуговування пасажирів у V.I.P залах та послуги тимчасового зберігання вантажів, які прибули до аеропорту у м. Дніпро.
- (110) ТОВ «Кетерінг Дніпро» надає послуги з організації та постачання бортового харчування.
- (111) Тобто, надавачами послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування, які надаються у міжнародному аеропорту у м. Дніпро у період 2015 - 2017 роки були: ТОВ «МА «Дніпропетровськ», ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс», ТОВ «Кетерінг Дніпро» та ТОВ «Компанія «Авіасервіс».

3.8. Розрахунок часток суб'єктів господарювання на ринку.

- (112) Листом від 18.10.2019 року Товариством зазначено, що протягом 2015-2017 років своїми конкурентами вважали ТОВ «Компанію «Дніпроавіасервіс» та ПАТ «Укртатнафту».
- (113) В ході розгляду справи було встановлено, що ПАТ «Укртатнафта» не має сертифікатів відповідності для надання послуг з наземного обслуговування у аеропорту у м. Дніпро.
- (114) ТОВ «Кайтерінг Дніпро» та ТОВ «Компанія «Авіасервіс» в аеропорту у м. Дніпро надаються послуги з наземного обслуговування відмінні від тих, що надаються Товариством та ТОВ «Компанією «Дніпроавіасервіс» та вони не вважають їх своїми конкурентами.
- (115) Як зазначалось вище, послуги з наземного обслуговування, які надаються ТОВ «МА «Дніпропетровськ» поділяються на затверджений Товариством стандарт та інші послуги з наземного обслуговування, які надаються за додаткову плату.
- (116) В той же час, Товариством затверджено два стандарти з наземного обслуговування ПС: для регулярних рейсів та для нерегулярних рейсів. Обидва стандарти складаються з семи розділів та мають ідентичний перелік послуг, але в стандарті з наземного обслуговування ПС для нерегулярних рейсів, розділ 1.3. «Контроль і координація обслуговування, що надається між перевізником і третьою/імі стороною/нами» та розділ 4.1 «Контроль і завантаження» надаються ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» на підставі окремо укладених договорів із авіаперевізниками.
- (117) Товариство листом від 26.07.2018 року №1.40/344 зазначило, що у зв'язку із економічною недоцільністю утримання відповідного персоналу, керівництвом ТОВ «МА «Дніпропетровськ» було прийнято рішення залучити для виконання вищезазначених функцій (по розділу 1.3 та 4.1. стандарту з наземного обслуговування надаються персоналом (супервайзерами)) третю сторону, а саме ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс», а Товариством ці послуги не надаються взагалі.
- (118) ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» надає послуги супервайзерів при обслуговуванні, як регулярних так і нерегулярних рейсів, але при регулярних рейсах ці послуги ділять між собою супервайзер, який діє в інтересах аеропорту та представник перевізника, який діє в інтересах компанії. Під час здійснення нерегулярних перевезень, авіакомпанії не мають свого представника, тому звертаються до хендлінгової компанії ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс», з метою укладання окремого договору, в якому визначаються функції та права супервайзерів на представлення інтересів авіакомпанії. Тобто в даному випадку супервайзер представляє інтереси як Товариства так і авіакомпанії.
- (119) Додатково Товариство повідомило, що навіть не має змоги надавати такі послуги (супервайзера), оскільки право на виконання цих функцій було передано ТОВ «Компанії «Дніпроавіасервіс», і в зв'язку з чим відповідний персонал було скорочено.
- (120) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» зазначено, що заправка повітряного судна, вартість 1 тони паливомастильних матеріалів, не входить до стандарту з наземного обслуговування регулярних і нерегулярних рейсів. В обидва стандарти входить послуга з перевірки палива на наявність забруднень та перевірка паливного складу і обладнання.
- (121) Крім того, послугу по заправці ПС не включено і в додаткові послуги, що підтверджується укладеними угодами між Товариством та авіаперевізниками.
- (122) ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» листом від 04.06.2018 року 3.1-138 повідомило, що *[Інформація з обмеженим доступом]*.

- (123) Отже Товариство та ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» мають ідентичні сертифікати відповідності, а саме: авіапаливозабезпечення авіаційних перевезень і робіт та з наземного адміністрування.
- (124) Послуги, які надаються відповідно до отриманого сертифікату відповідності з наземного адміністрування не є товаром по якому встановлюється монопольне (домінуюче) становище, а послуги, які надаються по сертифікату відповідності з авіапаливозабезпечення авіаційних перевезень є по своїй суті різними і таким чином вони відносяться до різних сегментів ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден в аеропорту у м. Дніпро .
- (125) Листом від 18.10.2019 року №1.1/535 Товариство повідомило, що не має можливості надати інформацію по наданим послугам в розрізі сертифікатів відповідності, оскільки такі сертифікати видаються службам аеропорту, а по низці послуг, які надаються Товариством в аеропорту у м. Дніпро задіяно одразу по декілька служб.
- (126) Як зазначалось вище, ринки послуг з наземного обслуговування напряму залежать від спеціалізованих послуг аеропорту, та умови конкуренції на ринках послуг з наземного обслуговування фактично визначає надавач спеціалізованих послуг аеропорту – ТОВ «МА «Дніпропетровськ».
- (127) Тобто, під впливом ТОВ «МА «Дніпропетровськ» ринок послуг з наземного обслуговування в міжнародному аеропорту у м. Дніпро склався таким чином, що кожен учасник ринку надає відмінні від інших послуги з наземного обслуговування, і таким чином кожен з цих учасників працює в своєму сегменті в межах якого не має конкурентів.

3.9. Бар'єри вступу на ринок.

- (128) Згідно до Методики бар'єри вступу на ринок - це обставини, що перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку.
- (129) Відповідно до отриманої інформації в 2014 році до ТОВ «МА «Дніпропетровськ» було звернення *[Інформація з обмеженим доступом]* з питання можливості надання послуг з наземного обслуговування в аеропорту у м. Дніпро. ТОВ «МА «Дніпропетровськ» у відповідь на це звернення повідомило, що *остання реконструкція споруди аеровокзалу відбулась у 1996 році, усі наявні приміщення використовуються Товариством для власних виробничих потреб або надані в оренду суб'єктам господарювання, які здійснюють виробничу та комерційну діяльність з обслуговування пасажирів. А питання щодо співпраці буде розглядатися Товариством після закінчення реконструкції аеропорту, яке передбачає збільшення площі для розміщення виробництва.*
- (130) Територіальним відділенням від Товариства отримано інформацію, що станом на квітень 2018 року на території аеропорту у м. Дніпро відсутні об'єкти нерухомості, які не використовуються у зв'язку із реконструкцією.
- (131) Отже, для вступу нових суб'єктів господарювання на ринок послуг з наземного обслуговування в зазначених територіальних (географічних) межах існують фактори адміністративного обмеження, які полягають у необхідності отримати сертифікат, який видається уповноваженим органом з питань цивільної авіації для надання послуг з наземного обслуговування та укласти договір з ТОВ «МА «Дніпропетровськ» для можливості надання таких послуг на території міжнародного аеропорту у м. Дніпро.
- (132) Крім того, відсутність вільних виробничих приміщень на території аеропорту обмежує можливість іншим суб'єктам господарювання вступити на ринок послуг з наземного обслуговування.

- (133) Відповідно до Методики наявність хоча б одного бар'єра вступу на ринок, що не може бути подоланий суб'єктом господарювання протягом 1 – 2 років унаслідок неможливості компенсації за цей час витрат, необхідних для вступу на ринок, розглядається як ознака того, що суб'єкт господарювання не є потенційним конкурентом.
- (134) Подолання суб'єктами господарювання існуючих бар'єрів вступу на ринок послуг з наземного обслуговування у аеропорті у м. Дніпро протягом періоду 2015 – 2017 роки так і не відбулось.

3.10. Установлення монопольного (домінуючого) становища.

- (135) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування, в межах території м. Дніпро на якій розташовано міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ» протягом періоду 2015 – 2017 роки не мало жодних конкурентів.
- (136) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» надано до територіального відділення пояснення в яких зазначено, що Товариство по всім видам послуг має існуючих та потенційних конкурентів та всі послуги з наземного обслуговування в аеропорті у м. Дніпро надаються на конкурентних засадах та вважають своїми конкурентами ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс», ТОВ «Компанія «Авіасервіс», ПАТ «Укртатнафта».
- (137) Статтею 1 ЗУ «Про захист економічної конкуренції» визначено, що економічна конкуренція – змагання між суб'єктами господарювання з метою здобуття завдяки власним досягненням переваг над іншими суб'єктами господарювання, внаслідок чого споживачі, суб'єкти господарювання мають можливість вибирати між кількома продавцями, покупцями, а окремий суб'єкт господарювання не може визначити обороти товару на ринку.
- (138) Як було зазначено вище, ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс», ТОВ «Компанія «Авіасервіс» та ТОВ «Кетерінг Дніпро» надають послуги з наземного обслуговування відмінні від тих, що надаються ТОВ «МА «Дніпропетровськ», а ПАТ «Укртатнафта» взагалі не має сертифікатів відповідності та не надає послуг у міжнародному аеропорті у м. Дніпро.
- (139) Крім того, ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» виступає як посередник/організатор при наданні деяких послуг з наземного обслуговування, оскільки відповідає тільки за своєчасну організацію передачі Постачальнику послуги замовлення на виконання такої послуги та контроль за її наданням Перевізнику.
- (140) Надання таких послуг з наземного обслуговування здійснюється сертифікованими постачальниками таких Послуг за заявкою ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс».
- (141) Крім того, як зазначило Товариство ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» при наданні послуг супервайзерів взагалі виступає, як представник ТОВ «МА «Дніпропетровськ».
- (142) Тобто, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» не доведено, що воно, протягом 2015 – 2017 років, зазнавало значної конкуренції з надання послуг з наземного обслуговування з боку інших суб'єктів господарювання в межах аеропорту у м. Дніпро.
- (143) ТОВ «Компанія «Авіасервіс» у листі від [Інформація з обмеженим доступом] до територіального відділення зазначило, що [Інформація з обмеженим доступом].
- (144) Ринкова влада ТОВ «МА «Дніпропетровськ» впливає з того, що під час надання спеціалізованих послуг Товариство фактично забезпечує здійснення всієї аеропортової діяльності та забезпечує, зокрема, доступ суб'єктів господарювання для надання послуг з наземного обслуговування на території самого аеропорту, які є суміжними до спеціалізованих послуг аеропорту та напряму залежать від надання аеропортом, як суб'єктом природної монополії цих послуг.

- (145) Відповідно до частини другої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції» монопольним (домінуючим) становищем суб'єкта господарювання, частка якого на ринку товару перевищує 35 відсотків, якщо він не доведе, що зазнає значної конкуренції.
- (146) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування, в межах аеропорту у м. Дніпро у період 2015 – 2017 років не мало конкурентів, що підпадає під визначення відповідно до частини першої статті 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».
- (147) **Таким чином, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» у період 2015 – 2017 років займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування (за виключенням послуг, які надавались ТОВ «Компанією «Дніпроавіасервіс», ТОВ «Компанія «Авіасервіс», ТОВ «Кетерінг Дніпро»), в межах території м. Дніпро на якій розташовано міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ», оскільки не мало конкурентів на ринку.**

4. Зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку

4.1. Діяльність ТОВ «МА «Дніпропетровськ» на ринку послуг з наземного обслуговування

- (148) Як зазначено вище, послуги з наземного обслуговування, які надаються ТОВ «МА «Дніпропетровськ» в аеропорті у м. Дніпро, здійснюються на підставі договорів, укладених між Товариством та авіаперевізниками.
- (149) Відповідно до отриманої від Товариства інформації, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» укладено угоди (які діяли у т.ч. у 2017 році) з наступними суб'єктами господарювання:

[Інформація з обмеженим доступом]

- (150) Основними авіаперевізниками до/з аеропорту у м. Дніпро протягом 2015 року – 1-го півріччя 2018 року були наступні суб'єкти господарювання, детальну інформацію наведено в Таблиці 1

Таблиця 1

Назва с/г	2015 рік		2016 рік		2017 рік		1-е півріччя 2018 року	
	відправлено рейсів	прибуло рейсів	відправлено рейсів	прибуло рейсів	відправлено рейсів	прибуло рейсів	відправлено рейсів	прибуло рейсів
<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>								

- (151) Між ТОВ «МА «Дніпропетровськ» та авіаперевізниками укладено стандартні угоди IATA про наземне обслуговування (Додаток В). Додаток В складено відповідно до спрощеної процедури, у зв'язку із чим Сторони (ТОВ «МА «Дніпропетровськ» та перевізники) погоджуються про те, що умови Основної угоди IATA про наземне обслуговування 2008 року та додатку А до неї, які опубліковані Міжнародною асоціацією повітряного транспорту, будуть дійсні, так як би всі ці умови були повторені повністю, за виключенням пунктів цього додатку В, які викладені у редакції Обслуговуючої компанії (ТОВ «МА «Дніпропетровськ») таким чином, що роз'яснює або доповнює зміст відповідного положення Основної угоди IATA 2008 року та додатків до неї.

- (152) Слід зазначити, що відповідно до укладених договорів для кожного авіаперевізника передбачено, як обов'язкове до сплати комплексне обслуговування кожного оборотного рейсу ПС, згідно до затверджених Товариством стандартів, так і наземне обслуговування за додаткову плату по переліку послуг, які не входять до стандартів обслуговування, які було затверджено Товариством.
- (153) Як було зазначено вище, ціни на послуги з наземного обслуговування встановлювались Товариством відповідно до наказів.
- (154) Так, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» тарифи на послуги для резидентів та нерезидентів по затвердженим Товариством стандартам з наземного обслуговування встановлено у доларах США на одному рівні з вересня 2016 року, а на додаткові послуги з січня 2018 року. Детальна інформація щодо наказів, відповідно до яких було встановлено тарифи **наведено в Додатку 1.**
- (155) Відповідно до проведеного аналізу укладених Товариством з авіаперевізниками договорів встановлено, що в Параграфі 1 «Послуги» додатка В наведено перелік послуг, які входять в стандарт разового наземного обслуговування.
- (156) В Параграфі 2 «Додаткові послуги» зазначено, що всі додаткові послуги надаються Товариством за додаткову плату. Вартість додаткових послуг є преїскурантною ціною, яка встановлюється згідно до наказів Товариства.
- (157) Крім того, тарифи на послуги з наземного обслуговування, які надаються Товариством на території аеропорту у м. Дніпро затверджено в додатках до укладених угод.

4.2. Взаєморозрахунки авіаперевізників з Товариством:

4.2.1. Застосування цін.

- (158) Товариством укладені угоди про наземне обслуговування з наступними авіаперевізниками: *[Інформація з обмеженим доступом]*.
- (159) Компанії *[Інформація з обмеженим доступом]* здійснюють оплату послуг в доларах США. Компанії *[Інформація з обмеженим доступом]* здійснюють оплату послуг в Євро.
- (160) Крім того, в п. 4.1. Параграфу 4 угод, укладених нерезидентами *[Інформація з обмеженим доступом]* з ТОВ «МА «Дніпропетровськ» зазначено, що перевізник, який має офіційно зареєстроване представництво на Україні, має право сплачувати рахунки за надані послуги, відповідно до укладених угод, в національній валюті України (в гривнях).
- (161) При перерахуванні вартості послуг застосовується курс НБУ на дату надання цих послуг. При безготівковому розрахунку кожна сторона покриває банківську комісію, яка відноситься до її транзакції.
- (162) В пункті 4.1. угоди, яку укладено між ТОВ «МА «Дніпропетровськ» та *[Інформація з обмеженим доступом]* зазначено, що всі розрахунки виконують:
[Інформація з обмеженим доступом]
- (163) Отже, розрахунки з Товариством по укладеним з авіаперевізниками угодам здійснюються як у національній валюті України (українських гривнях) так і в іноземній валюті (Євро, долар США), але, плата за послуги, ціни на які встановлено в іноземній валюті та по яким авіаперевізниками здійснювались розрахунки в іноземній валюті, перераховувалась в українську гривню по курсу НБУ на дату надання цих послуг.

- (164) Згідно з частиною другою статті 8 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (із змінами) питання організації бухгалтерського обліку на підприємстві належать до компетенції його власника (власників) або уповноваженого органу (посадової особи) відповідно до законодавства та установчих документів.
- (165) Відповідно до абзацу першого частини 5 Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» підприємство самостійно визначає за погодженням з власником (власниками) або уповноваженим ним органом (посадовою особою) відповідно до установчих документів облікової політики підприємства.
- (166) В наданих поясненнях та затвердженому ТОВ «МА «Дніпропетровськ» Положенні про облікову політику зазначено, що Товариство для відображення в бухгалтерському обліку господарських операцій дотримується норм національних Положень (стандартів) бухгалтерського обліку (далі – П(С)БО), затверджених Міністерством фінансів України.
- (167) В Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 21 «Вплив змін валютних курсів», яке затверджено наказом Міністерства фінансів України від 10.08.2000 року №193 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 17.08.2000 року за №515/4736 зазначено наступне:
- Валюта звітності* - грошова одиниця України.
- Валютний курс* - установлений Національним банком України курс грошової одиниці України до грошової одиниці іншої країни.
- Іноземна валюта* - валюта інша, ніж валюта звітності.
- Операція в іноземній валюті* - господарська операція, вартість якої визначена в іноземній валюті або яка потребує розрахунків в іноземній валюті.
- Операції в іноземній валюті під час первісного визнання відображаються у валюті звітності шляхом перерахунку суми в іноземній валюті із застосуванням валютного курсу на початок дня, дати здійснення операції (дати визнання активів, зобов'язань, власного капіталу, доходів і витрат). Підприємство може операції з безготівкових розрахунків в іноземній валюті відображати у валюті звітності у сумі, визначеній у документах банку, з урахуванням особливостей застосування банком валютного курсу на дату здійснення операції, у разі якщо це не суперечить вимогам податкового і митного законодавства в частині застосування валютного курсу.
- (168) Отже, суми в іноземній валюті, які отримано Товариством в рамках укладених угод з наземного обслуговування, перераховуються в українські гривні із застосуванням валютного курсу на дату здійснення операції, тобто дати отримання ТОВ «МА «Дніпропетровськ» оплати в іноземній валюті.
- (169) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» надано первинні документи по виконанню Товариством послуг з наземного обслуговування, а саме: аеропортовий збір та наземне обслуговування (Invoice for airport and ground service) та акти-додатки до форми «А» про виконані роботи при обслуговуванні ПС.
- (170) За результатом вивчення вищезазначених документів територіальним відділенням було проведено порівняльний аналіз цін на такі послуги та встановлено, що ціни на послуги з наземного обслуговування для споживачів були різними.
- (171) Декілька прикладів застосування різних цін наведено в Таблиці 2.

Таблиця 2

№ документа	Назва компанії	Код послуги	Вид обслуговування	Інформація про послугу		Ціна		Вартість		Еквівалент ціни за од твару (відповідно до діючих курсів НБУ)	
				Надано	Од. вимі	Сума	Валюта	грн	валюта	в грн	в валюті

1	2	3	4	5	ру	7	8	9	10	11	12
<i>10 лютого 2015 року (курс гривні до USD – 24,956198)</i>											
<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>											
<i>10 лютого 2016 року (курс гривні до USD – 25,944535)</i>											
<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>											
<i>09 травня 2017 року (курс гривні до USD – 26,485778)</i>											
<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>											
<i>10 вересня 2017 року (курс гривні до USD – 26,003183)</i>											
<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>											

- (172) Порівняльний аналіз цін по іншим документам, які було надано Товариством до територіального відділення, наведено в **Додатку 2**.
- (173) Як вбачається із прикладів, наведених в Таблиці 2, 10.02.2015 року компанія *[Інформація з обмеженим доступом]* за 1 т МДЗВ по послугі з комплексного прибирання салону ПС сплатило втричі більше, ніж *[Інформація з обмеженим доступом]*, а саме *[Інформація з обмеженим доступом]* до *[Інформація з обмеженим доступом]*;
- 10.02.2016 року компанія *[Інформація з обмеженим доступом]* за 1 т по послугі з обслуговування пасажирських ПС при завантаженні або розвантаженні пошти, вантажу, платного багажу сплатило втричі більше, ніж *[Інформація з обмеженим доступом]*, а саме *[Інформація з обмеженим доступом]* до *[Інформація з обмеженим доступом]*;
- 10.09.2017 року компанія *[Інформація з обмеженим доступом]* по послугі з надання машини амбуліфт сплатила втричі більше ніж *[Інформація з обмеженим доступом]*, а саме *[Інформація з обмеженим доступом]* до *[Інформація з обмеженим доступом]*.
- (174) За функціональним призначенням послуги з наземного обслуговування по яким ціни було встановлено в українських гривнях (для резидентів) та в іноземній валюті (для нерезидентів та резидентів з якими не укладено стандартну угоду) не відрізняються.
- (175) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» листом від 26.07.2018 року №1.40/344 повідомило, що фактично розрахунок вартості послуг з наземного обслуговування до 01.01.2018 року не здійснювався.
- (176) Об'єктивних причин, які б дозволяли застосовувати до авіакомпаній різні ціни реалізації на послуги з наземного обслуговування в міжнародному аеропорті у м. Дніпро ТОВ «МА «Дніпропетровськ» не наведено.
- (177) Крім того, компанією - нерезидентом *[Інформація з обмеженим доступом]* оплата здійснювалась відповідно до виставлених Товариством рахунків на оплату.
- (178) Валютою рахунків, які було виставлено Товариством компанії *[Інформація з обмеженим доступом]* була українська гривня.
- (179) Оплата по вищезазначеним рахункам компанією *[Інформація з обмеженим доступом]* здійснювалась представництвом в Україні також в українських гривнях, декілька прикладів наведено в Таблиці 3.

Таблиця 3

Документ			Товар (послуга)/призначення платежу	Вартість, грн.	Банк (номер рахунку)	
назва	дата	номер			Постачальника/О	Покупця/Пл

					тримувача	атника
[Інформація з обмеженим доступом]						

- (180) Отже, Товариство обраховувало компанії [Інформація з обмеженим доступом] вартість послуг з наземного обслуговування по встановленим тарифам в доларах США з урахування курсу НБУ на дату надання послуг, незважаючи на те, що компанія здійснювала оплату за послуги з наземного обслуговування в українських гривнях.
- (181) Тобто, монополісту необхідно встановлювати однаково рівні відпускні чи закупівельні ціни для всіх споживачів, незалежно від їхнього географічного місцезнаходження, фінансового, економічного стану, державної приналежності, форми власності. У разі якщо компанія - монополіст встановить різні для споживачів ціни, в силу статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» розкид таких цін має бути об'єктивно обумовленим.
- (182) Стосовно встановлення цін для нерезидентів в доларах США, а для резидентів в українських гривнях Товариством було повідомлено наступне: *Протягом 2011 – 2013 років вартість послуг з наземного обслуговування у ТОВ «МА «Дніпропетровськ» для резидентів та нерезидентів України була встановлена у гривнях. У зазначений період курс гривні до іноземних валют був врегульований з боку НБУ, стабільний протягом тривалого часу, що дозволяло у розрахунках із споживачами – нерезидентами визначати стабільну вартість послуг у іноземній валюті.*
- У зв'язку із політикою дерегуляції НБУ, валютні курси в Україні з 2014 року стали визначатися за підсумками валютних торгів, що призвело до їх значних коливань. У підприємства виникла необхідність уникнути впливу курсових коливань на розрахунки за зовнішньоекономічними контрактами, тому тарифи на послуги з наземного обслуговування для розрахунків з нерезидентами у 2014 році були встановлені у доларах США, шляхом перерахунку вартості у гривнях в доларовий еквівалент за курсом НБУ станом на 01.01.2014 року. Тарифи для розрахунків із споживачами резидентами України залишились у гривнях, але у порівнянні з тарифами, встановленими у доларах США для резидентів вони були однаковими.*
- Протягом 2014 – 2017 років, у зв'язку із політико – економічною ситуацією в Україні відбулося значне знецінення національної валюти, тому тарифи на наземне обслуговування у доларах США (встановлені у 2014 році), у порівнянні з тарифами на наземне обслуговування у гривнях (станом на 2017 рік) стали відрізнятися на сталу величину, якщо їх перерахувати за діючим курсом до одного виду валют. Але, для споживачів – нерезидентів України вартість послуг у доларах США за укладеними зовнішньоекономічними угодами залишилась незмінною, рівень цін за даними моніторингу ринку не перевищував вартість, встановлену у інших аеропортах.*
- (183) Як було зазначено вище, Товариством наказом від [Інформація з обмеженим доступом] встановлено тарифи, які діяли для резидентів та нерезидентів з 01.01.2015 року.
- (184) Товариством зазначено, що тарифи було обраховано для нерезидентів виходячи з курсу української гривні до долара США станом на 01.01.2014 року, який дорівнював 7,993 грн.
- (185) 17.10.2014 року – дата прийняття наказу про вартість послуг, курс української гривні до 1 долара США дорівнював 12,9512 грн.
- (186) 01.01.2015 року – дата введення в дію нових тарифів, курс української гривні до 1 долара США дорівнював 15,7686 грн.

- (187) Протягом 2015 року – 2018 року незважаючи на значне знецінення української гривні по відношенню до долару США тарифи Товариством для резидентів не перераховувались.
- (188) Відповідно до підпункту 14.1.36. Податкового кодексу України господарська діяльність це діяльність особи, що пов'язана з виробництвом (виготовленням) та/або реалізацією товарів, виконанням робіт, наданням послуг, спрямована на отримання доходу і проводиться такою особою самостійно та/або через свої відокремлені підрозділи, а також через будь-яку іншу особу, що діє на користь першої особи, зокрема за договорами комісії, доручення та агентськими договорами.
- (189) Основний фінансовий результат діяльності підприємства - це прибуток, який є основою і джерелом засобів для його подальшого розвитку. Підвищити прибуток можна, збільшуючи обсяги виробництва або ціни на продукцію, що випускається. Однак це не завжди можливо і доцільно. Тому в системі розвитку підприємства в умовах значних економічних обмежень підвищення фінансового результату безпосередньо зв'язано зі зниженням витрат.
- (190) ТОВ «МА «Дніпропетровськ» листом від 27.12.2017 року №1.40/536 повідомило, що до 01.01.2018 року ціна на послуги з наземного обслуговування, які не входять в стандарт наземного обслуговування встановлювались на підставі моніторингу ринку таких послуг в регіональних аеропортах України.
- (191) В листі від 27.12.2017 року №1.40/536 Товариство також повідомило, що в зв'язку із отримання вимоги від територіального відділення ТОВ «МА «Дніпропетровськ» була проведена робота по розрахунку собівартості послуг.
- (192) Тобто, ціни на такі послуги, протягом періоду 2015 – 2017 роки, було встановлено без врахування їх фактичної вартості.
- (193) Встановлення нижчих цін окремим покупцям (резидентами) без об'єктивних причин суперечить логіці ведення розумної (ефективної) економічної діяльності та було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку, оскільки в умовах конкуренції призводило б до зменшення обсягів реалізації товару та зниження прибутковості постачальника і, як наслідок, до послаблення його конкурентоздатності. Отже, встановлення ТОВ «МА «Дніпропетровськ» різних цін на послуги з наземного обслуговування може призвести до ущемлення інтересів одних покупців та надання необґрунтованих конкурентних переваг іншим покупцям, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку.
- (194) Цінову дискримінацію можна визнати як диференціацію без об'єктивно виправданих на те причин. Дискримінація відбувається тоді, коли домінуюча фірма встановлює різні ціни або різні умови для різних контрагентів. Жертвами дискримінації можуть бути не тільки інші суб'єкти господарювання, що діють як продавці або покупці, а й кінцеві споживачі.
- (195) В даному випадку встановлення дискримінаційних цін на ринку послуг з наземного обслуговування впливає і на ринок авіап перевезень, оскільки послуги з наземного обслуговування є одною із складових вартості квитка.
- (196) Таким чином, вартість квитків авіакомпанії – резидентів може бути нижчою ніж вартість квитків авіакомпанії - нерезидентів та відповідно надавати переваги у конкуренції резидентам, оскільки для кінцевого споживача вартість квитка є важливим фактором при виборі компанії – авіаперевізника.
- (197) Відповідно до Методики вважається, що суб'єкт господарювання не зазнає значної конкуренції, зокрема, коли у нього на ринку немає жодного конкурента.

- (198) Як зазначалось вище, споживачі не мали змогу обрати інших постачальників послуг з наземного обслуговування, оскільки такі послуги в аеропорті у м. Дніпро надаються виключно ТОВ «МА «Дніпропетровськ».
- (199) Таким чином, дії ТОВ «МА «Дніпропетровськ» щодо застосування у період з січня 2015 року по грудень 2017 року для суб'єктів господарювання дискримінаційних цін на послуги з наземного обслуговування, кваліфікуються як порушення законодавства про захист економічної конкуренції передбаченим пунктом другим статті 50 та визначеним частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції» у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування в аеропорті у м. Дніпро шляхом вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання – споживачів послуг з наземного обслуговування, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

4.3. Загальні висновки щодо зловживання Відповідачем монопольним становищем

- (200) Ураховуючи вищезазначене, дії Відповідача, який протягом січня 2015 року – грудня 2017 року займав монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування в аеропорті у м. Дніпро, що полягали у застосування для суб'єктів господарювання дискримінаційних цін на послуги з наземного обслуговування, кваліфікованих як зловживання протягом періоду січень 2015 року – грудень 2017 року, що може призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання – споживачів послуг з наземного обслуговування, що було б неможливим за умов існування значної конкуренції на ринку, кваліфіковано територіальним відділенням, як зловживання монопольним становищем на ринку відповідно до частини першої статті 13 Закону.

5. Заперечення Відповідача та їх спростування

- (201) Листом від 02.07.2020 року № 54-02/1840 Відповідачеві направлено Подання з попередніми висновками у справі від 30.06.2020 року № 54-03/36п.
- (202) Листом від 30.07.2020 року № б/н Відповідач надав територіальному відділенню відповідь на Подання з попередніми висновками.
- (203) Як свідчать заперечення Відповідача на попередні висновки у справі, а також його аргументи, висловлені під час проведених у справі слухань, та подані ним додаткові докази, Відповідач з висновками територіального відділення про порушення ним законодавства про захист економічної конкуренції не згоден.
- (204) В першому пункті заперечення Відповідачем вважає необґрунтованим висновок щодо прямої залежності послуг з наземного обслуговування від спеціалізованих послуг аеропорту, оскільки такі послуги може надавати як аеропорт так і інші суб'єкти господарювання, та вони не є обов'язковими, оскільки:
- користувачі (авіакомпанії) мають право організовувати самообслуговування через власні представництва в аеропортах;
 - мають право укласти договори про наземне обслуговування з іншими суб'єктами господарювання, що здійснюють діяльність на території аеропорту та мають відповідні сертифікати, персонал, технічні засоби та обладнання;
 - суб'єкти господарювання, що здійснюють на території аеропорту комерційну діяльність з наземного обслуговування при наданні послуг користувачам (авіакомпаніям) мають можливість використання власного персоналу, обладнання,

технічних засобів, або користуватись послугами аеропорту, виходячи із структури бізнесу та економічної доцільності.

- (205) З приводу першого пункту заперечень зазначаємо, що згідно зі статтею 70 Повітряного кодексу України експлуатант аеропорту забезпечує прийняття та відправку повітряних суден, **організацію наземного обслуговування повітряних суден, пасажирів, екіпажів, багажу, вантажу та пошти**, повинен мати для цього аеродром, споруди, обладнання, техніку, персонал і може включати розташовані на його території об'єкти системи організації повітряного руху, метеорологічного обслуговування, вертолітні майданчики, під'їзні колії із смугами відведення, об'єкти соціальної сфери та інші спорудження і об'єкти.

Відповідно до статті 77 Повітряного кодексу України суб'єкти авіаційної діяльності, які надають послуги з наземного обслуговування, що підлягають обов'язковій сертифікації, провадять свою діяльність на території аеропорту та аеродрому на підставі відповідного сертифіката, виданого уповноваженим органом з питань цивільної авіації, **а також договору, укладеного з експлуатантом аеропорту (аеродрому)**.

Тобто заперечення відповідача щодо відсутності залежності послуг з наземного обслуговування від спеціалізованих послуг спростовується нормами законодавства України.

Крім того, аналогічні висновки щодо впливу надавача спеціалізованих послуг в аеропорті на ринок послуг з наземного обслуговування, наведено в рішенні Антимонопольного комітету України від 24.01.2017 року №13-р, «Про порушення законодавства про захист економічної конкуренції ДП «Міжнародний аеропорт «Бориспіль». Верховний суд постановою від 30.05.2018 року у справі №910/4489/17 підтвердив законність рішення Антимонопольного комітету України від 24.01.2017 року №13-р.

- (206) В другому пункті заперечення Відповідач вважає необґрунтованим висновок, що авіаперевізникам недоцільно переміщуватись в інші аеропорти України з метою отримання послуг з наземного обслуговування, а також ствердження про наявність економічних бар'єрів, які територіально обмежують ринок послуг з наземного обслуговування, оскільки послуги з наземного обслуговування мають великий асортимент, тому для кожного типу послуг необхідно визначати межі ринку окремо для аналізу конкурентного середовища, а деякі послуги, наприклад, пошук втраченого багажу, виконуються шляхом певних дій персоналу через засоби зв'язку та використання програмного забезпечення для доступу до глобальних систем та можуть бути надані без прив'язки до аеропорту у м. Дніпро.

- (207) З приводу другого пункту заперечень зазначаємо, що відповідно до пункту 1.3 Методики попит – це певна кількість товару, яку споживачі готові/або в змозі купити за певну ціну у межах певної території протягом певного періоду. Ринок товару (товарний ринок) - це сфера обороту товару (взаємозамінних товарів), на який протягом певного часу і в межах певної території є попит і пропозиція.

Як було встановлено, під час розгляду справи, що комплекс послуг, який необхідний авіакомпаніям для здійснення перевезень з або до аеропорту у м. Дніпро не є сталим, а змінюється ситуативно. Зазначене підтверджується листами *[Інформація з обмеженим доступом]* та *[Інформація з обмеженим доступом]*.

Крім того, зазначені послуги суб'єктам господарювання необхідні у сукупності, про що свідчать укладені між Відповідачем та авіаперевізниками угоди, які включають в себе весь перелік вищезазначених послуг, акти виконаних робіт та відповіді споживачів таких послуг у міжнародному аеропорту у м. Дніпро, а саме: *[Інформація з обмеженим доступом]* та *[Інформація з обмеженим доступом]*, які є основними авіаперевізниками з та до аеропорту у м. Дніпро.

Тобто, оскільки у авіаперевізників виникає попит на послуги з наземного обслуговування у сукупності, у т.ч. послуг, які можуть надаватись тільки сертифікованими постачальниками з використанням спеціального обладнання, в аеропорту з якого здійснюється виліт або в якому здійснюється посадка (в рамках розгляду справи аеропорт у м. Дніпро), то недоцільно визначати товарні межі ринку по кожній послугі окремо та спростовується заперечення відповідача щодо відсутності територіальних обмежень при наданні таких послуг.

(208) В третьому пункті заперечення Відповідачем зазначено, що за усіма видами послуг мало та має існуючих та потенційних конкурентів, а авіакомпанії, що планують виконувати польоти з/до аеропорту у м. Дніпро мають можливість обрати компанію – постачальника послуг з наземного обслуговування та висновки територіально відділення щодо ринкового впливу та монопольного (домінуючого) становище ТОВ «МА «Дніпропетровськ» не відповідають фактичним обставинам справи та наданим на їх підтвердження доказам, а конкурентами на локальному ринку у межах аеропорту у м. Дніпро були: ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» по всім видам послуг, та ТОВ «Компанія «Авіасервіс» по обслуговуванню певних категорій пасажирів (особливо важливі персони, неповнолітні діти, що слідуєть без дорослих). Послуги з заправки повітряних суден на території аеропорту у м. Дніпро мали право та фактично надавали ТОВ «МА «Дніпропетровськ», ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» та ПАТ «Укрнафта».

(209) З приводу третього пункту заперечень зазначаємо, що [Інформація з обмеженим доступом] листом від [Інформація з обмеженим доступом] повідомило територіальне відділення, що у період 2015 – 2017 роки не надавало послуг з наземного обслуговування у аеропорті у м. Дніпро. Крім того, [Інформація з обмеженим доступом] навіть не мало сертифікатів відповідності для надання таких послуг у аеропорті у м. Дніпро.

[Інформація з обмеженим доступом] листом від [Інформація з обмеженим доступом] повідомило територіальне відділення, що не має інформації про конкурентів по послугам, які надаються [Інформація з обмеженим доступом].

Як було встановлено матеріалами справи, ТОВ «МА «Дніпропетровськ» та ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс» було укладено стандартні угоди ІАТА з перевізниками.

Стандартні угоди ІАТА з наземного обслуговування мають додатки А (в яких наведено опис послуг), та які складаються з Розділів, пунктів та підпунктів.

ТОВ «МА «Дніпропетровськ» зазначено, що по всім видам послуг з наземного обслуговування конкурує з ТОВ «Компанія «Дніпроавіасервіс», в ході розгляду справи було встановлено, що кожен учасник ринку надає відмінні від інших послуги з наземного обслуговування, і таким чином кожен з цих учасників працює в своєму сегменті в межах якого не має конкурентів.

Відповідачем не доведено, що він зазнав конкуренцію на ринку послуг з наземного обслуговування, зокрема не зазначено підпункти додатку А стандартної угоди ІАТА по яким інші учасники ринку надають аналогічні з Відповідачем послуги, що спростовує заперечення Відповідача щодо наявності у нього конкурентів в межах аеропорту у м. Дніпро у період з 2015 по 2017 роки.

(210) У пункті четвертому заперечення Відповідачем зазначено, що висновок територіального відділення, що вартість квитків авіакомпанії-резидентів може бути нижчою ніж вартість квитків авіакомпанії – нерезидентів та відповідно надавати переваги у конкуренції резидентам оскільки для кінцевого споживача вартість квитка є важливим фактором при виборі компанії – авіаперевізника не відповідає фактичним обставинам справи та не підтверджено належними доказами оскільки коливання цін на додаткові послуги з наземного обслуговування взагалі суттєво не впливають на ринок

авіаперевезень, тому практично не впливає на вартість квитків. Для підтвердження цього надано довідку, яку [Інформація з обмеженим доступом] подавало в 2015 році до Державної авіаційної служби, відповідно до якої навіть підвищення основних аеропортових зборів (забезпечення посадки, зльоту ПС, авіаційної безпеки тощо) на 15-25 % впливає на вартість квитків лише на 1,6-5,7 %, тобто коливання цін на додаткові послуги з наземного обслуговування взагалі суттєво не впливає на ринок авіаперевезень. Операційні витрати, прямі матеріальні витрати, адміністративні витрати, витрати на збут враховуються та відображаються на підприємстві згідно Положення «Про облікову політику та бухгалтерський облік».

- (211) З приводу четвертого пункту заперечень зазначаємо, що [Інформація з обмеженим доступом] листом від [Інформація з обмеженим доступом] надано до територіального відділення інформацію, що основою при розрахунку вартості авіаквитка є собівартість маршруту (рейсу). Собівартість рейсу представляє вартісну оцінку використовуваного пального, матеріалів, основних фондів, трудових ресурсів, витрат на забезпечення прольоту, наземного обслуговування, а також інших витрат необхідних для виконання рейса. Крім того, авіакомпанія зазначила, що такий елемент, як обслуговування в аеропортах складає в структурі вартості перевезення 18,3% для внутрішніх та 9,8 % для міжнародних перевезень.

В Положенні (стандарті) бухгалтерського обліку 16 «Витрати», яке затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.12.1999 року №318 та зареєстровано в Міністерстві юстиції України 19.01.2000 року за №27/4248 зазначено, що собівартість реалізованої продукції (робіт, послуг) складається з виробничої собівартості продукції (робіт, послуг), яка була реалізована протягом звітного періоду, нерозподілених постійних загальновиробничих витрат та наднормативних виробничих витрат.

До виробничої собівартості продукції (робіт, послуг) включаються: прямі матеріальні витрати; прямі витрати на оплату праці; інші прямі витрати; змінні загальновиробничі та постійні розподілені загальновиробничі витрати.

Отже, відповідно до інформації, яку було надано Відповідачем, стосовно [Інформація з обмеженим доступом], та інформації, наданої [Інформація з обмеженим доступом], послуги з наземного обслуговування є одним із елементів собівартості авіаквитків та відповідно змінення ціни на такі послуги впливає і на вартість квитка, що спростовує заперечення Відповідача.

- (212) У пункті п'ятому заперечень Відповідач зазначив, що твердження територіального відділення про обмеження можливості вступу на ринок послуг з наземного обслуговування з точки зору відсутності вільних виробничих приміщень в аеропорі у м. Дніпро в умовах проведення антитерористичної операції на Сході України є недоречним та несправедливим.

1 [Інформація з обмеженим доступом].

Зазначені обставини викладені в постанові Верховного суду у складі колегії суддів Касаційного адміністративного суду від 08.06.2018 року №826/5319/17.

- (213) За результатом розгляду наданих Відповідачем пояснень та матеріалів по п'ятому пункту заперечень, територіальним відділенням враховані заперечення що потенційні надавачі послуг з наземного обслуговування не мали можливість отримати приміщення для здійснення діяльності по об'єктивним причинам.

- (214) У пункті шостому заперечень Відповідачем зазначено, що стандарт обслуговування та вартість послуг, які застосовувались протягом 2015 – 2017 років були введені в дію з березня 2014 року. На момент встановлення цін, в доларах США для визначення в зовнішньоекономічних угодах з нерезидентами, вартість послуг для нерезидентів та резидентів була однаковою. Копії наказів надавались під час проведення перевірки.

Протягом 2015 – 2017 років, вартість послуг у доларах США, встановлена у контрактах з нерезидентами з березня 2014 року не змінювалась. У зв'язку із знеціненням вітчизняної валюти склалася ситуація, що у порівнянні з цінами, встановленими в угодах з користувачами-резидентами вартість послуг стала відмінною на сталу величину.

- (215) З приводу шостого пункту заперечень зазначаємо, що інформація, щодо наданих наказів по встановленню Відповідачем тарифів, відображена в Додатку 1. Так, Відповідачем, тарифи, які діяли з січня 2015 року, в рамках визначених часових меж, встановлено наказом від [Інформація з обмеженим доступом]. Копія наказу відповідно до якої Відповідачем встановлювались тарифи на послуги з наземного обслуговування з березня 2014 року до територіального відділення не надавались.

17.10.2014 року – дата прийняття наказу про вартість послуг, курс української гривні до 1 долара США дорівнював 12,9512 грн.

01.01.2015 року – дата введення в дію нових тарифів, курс української гривні до 1 долара США дорівнював 15,7686 грн.

В березні 2014 року курс української гривні по відношенню до долара США коливався у діапазоні від 9,2359 грн до 10,9546 грн за 1 долар США.

Відповідно до пояснень наданих ТОВ «МА «Дніпропетровськ», зазначав, що для нерезидентів тарифи обраховувались виходячи з курсу української гривні до долара США у розмірі 7,993 грн, але ні в день прийняття наказу (17.10.2014 року), а ні в день початку застосування цих тарифів (01.01.2015 року), а ні в березні 2014 року, курс української гривні до долара не дорівнював 7,993 грн, що спростовує заперечення Відповідача про встановлення однакових тарифів для резидентів та нерезидентів.

- (216) Інших заперечень, які б могли вплинути на прийняття цього рішення Відповідачем не надано.

6. Висновки у справі

- (217) Таким чином, доказами, зібраними у справі, доведено, а зауваженнями і запереченнями Відповідача не спростовано висновок Відділення про те, що Відповідач, займаючи протягом січня 2015 року – грудня 2017 року монополію (домінуюче) становище на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування (за виключенням послуг, які надавались ТОВ «Компанією «Дніпроавіасервіс», ТОВ «Компанія «Авіасервіс», ТОВ «Кетерінг Дніпро»), в межах території м. Дніпро на якій розташовано міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ», своїми діями, що полягали у застосуванні для суб'єктів господарювання дискримінаційних цін на послуги з наземного обслуговування, що можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання – споживачів послуг з наземного обслуговування, і які б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку, вчинив порушення законодавства про захист економічної конкуренції, передбачене частиною першою статті 13 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

7. Визначення розміру штрафу

- (218) Зловживання монополією (домінуючим) становищем є порушеннями законодавства про захист економічної конкуренції (пункт 2 статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції»).
- (219) Відповідно до абзацу 2 частини другої статті 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції» за порушення, визначене пунктом 2 статті 50 цього Закону, накладається штраф у розмірі до десяти відсотків доходу (виручки) суб'єкта

господарювання від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг) за останній звітний рік, що передував року, в якому накладається штраф.

(220) Відповідно до податкової декларації з податку на прибуток, яку було надано ГУ ДПС у Дніпропетровській області листом від [Інформація з обмеженим доступом] дохід від будь-якої діяльності Товариства у 2019 році складав [Інформація з обмеженим доступом].

(221) При визначенні розміру штрафу було враховано такі обставини:

- Порухення законодавства про захист економічної конкуренції ТОВ «МА «Дніпропетровськ», щодо застосування з січня 2015 року по грудень 2017 року для суб'єктів господарювання дискримінаційних цін на послуги з наземного обслуговування припинено.

- Порухення законодавства про захист економічної конкуренції ТОВ «МА «Дніпропетровськ» могло призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання – споживачів послуг з наземного обслуговування.

Ураховуючи викладене, керуючись статтею 7, 14 Закону України «Про Антимонопольний комітет України», статтями 48 і 52 Закону України «Про захист економічної конкуренції», пунктами 3 і 11 Положення про територіальне відділення Антимонопольного комітету України, затвердженого розпорядженням Антимонопольного комітету України від 23 лютого 2001 року № 32-р, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 30 березня 2001 року за № 291/5482 та пунктом 32 Правил розгляду заяв і справ про порушення законодавства про захист економічної конкуренції, затверджених розпорядженням Антимонопольного комітету України від 19 квітня 1994 року № 5, зареєстрованих у Міністерстві юстиції України 6 травня 1994 року за № 90/299 (у редакції розпорядження Антимонопольного комітету України від 29 червня 1998 року № 169-р) (із змінами), адміністративна колегія Південно – східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України

ПОСТАНОВИЛА:

1. Визнати, що протягом періоду січень 2015 року – грудень 2017 року товариство з обмеженою відповідальністю «Міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ» (ідентифікаційний код – 37807273, юр. адреса: 49042, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, Бабушкінський район, Аеропорт цивільної авіації) займало монопольне (домінуюче) становище на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування (за виключенням послуг, які надавались ТОВ «Компанією «Дніпроавіасервіс», ТОВ «Компанія «Авіасервіс», ТОВ «Кетерінг Дніпро») в межах території м. Дніпро на якій розташовано міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ».

2. Визнати дії товариства з обмеженою відповідальністю «Міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ» (ідентифікаційний код – 37807273, юр. адреса: 49042, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, Аеропорт цивільної авіації), які полягали у застосуванні у період з січня 2015 року по грудень 2017 року для суб'єктів господарювання дискримінаційних цін на послуги з наземного обслуговування, порушенням законодавства про захист економічної конкуренції, передбаченим пунктом другим статті 50 Закону України «Про захист економічної конкуренції», визначеним частиною першою статті 13 цього Закону, у вигляді зловживання монопольним (домінуючим) становищем на ринку послуг з наземного обслуговування повітряних суден та пасажирів, послуг з оброблення вантажів і термінального обслуговування в аеропорті у м. Дніпро, шляхом вчинення дій, що можуть призвести до ущемлення інтересів інших суб'єктів господарювання – споживачів послуг з наземного обслуговування, які були б неможливими за умов існування значної конкуренції на ринку.

3. За порушення, вказане в пункті 2 резолютивної частини рішення, накласти на товариства з обмеженою відповідальністю «Міжнародний аеропорт «Дніпропетровськ» (ідентифікаційний код – 37807273, юр. адреса: 49042, Дніпропетровська обл., місто Дніпро, Аеропорт цивільної авіації) штраф у розмірі 68 000 гривень.

Штраф підлягає сплаті у двомісячний строк з дня одержання рішення.

Відповідно до статті 56 Закону України «Про захист економічної конкуренції» протягом п'яти днів з дня сплати штрафу суб'єкт господарювання зобов'язаний надіслати до Південно – східного міжобласного територіального відділення Антимонопольного комітету України документи, що підтверджують сплату штрафу.

Рішення може бути оскаржене до господарського суду у двомісячний строк з дня його одержання.

Голова
адміністративної колегії

Олександр ТУРКОВСЬКИЙ

Члени колегії:

Євген ВАРНАКОВ

Валерій ГАРАГУЛЯ

Секретар Колегії:

Олена ФЕДОРЕНКО

Додаток 1 до Рішення від 17.08.2020 року
№54/35-р/к у справі №4/06-03-1/18

Накази ТОВ «МА «Дніпропетровськ», якими було затверджено тарифи на послуги з наземного обслуговування у період з січня 2015 року по грудень 2017 року.

[Інформація з обмеженим доступом]

Порівняльний аналіз цін ТОВ «МА «Дніпропетровськ» на послуги з наземного обслуговування за період з січня 2015 року по грудень 2017 року

№ документа	Назва компанії	Код послуги	Вид обслуговування	Інформація про послугу		Тариф		Вартість		Еквівалент вартості за од товару (відповідно до діючих курсів НБУ)	
				Надання	Од. виміру	Сума	Валюта	грн	валюта	в грн	в валюті
				<i>10 лютого 2015 року (курс гривні до USD – 24,956198)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>02 квітня 2015 року (курс гривні до USD – 23,481944)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>04 квітня 2015 року (курс гривні до USD – 23,509492)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>14 листопада 2015 року (курс гривні до USD – 22,917230)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>10 лютого 2016 року (курс гривні до USD – 25,944535)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>10 червня 2016 року (курс гривні до USD – 25,002237)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>10 червня 2016 року (курс гривні до USD – 26,29851)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>27 лютого 2017 року (курс гривні до USD – 26,976569, євро – 28,619442)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>09 травня 2017 року (курс гривні до USD – 26,485778)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>01 вересня 2017 року (курс гривні до USD – 25,693957)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>02 вересня 2017 року (курс гривні до USD – 25,693957)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							
				<i>10 вересня 2017 року (курс гривні до USD – 26,003183)</i>							
				<i>[Інформація з обмеженим доступом]</i>							